

"Kainatı ihata eden tasavvurat ve efkarları ve ebedi bekayı ve saadet-i ebediyeyi ve Cennet'i gayet ciddi isteyen himmetleri ve fitri istidadları ve fitri had konulmayan, serbest bırakılan kuvveleri ve ..." Devamıyla açıklar mısınız?

"Sonra sinema perdesi gibi bir perde daha açıldı; âlem-i insanî bana göründü. O âlemi o kadar karanlıklı, o kadar zulümatlı, dehşetli gördüm ki, dehşetinden feryad ettim, "Eyvah" dedim. Çünkü, gördüm ki, insanlardaki ebede uzanıp giden arzuları, emelleri ve kâinatı ihata eden tasavvurat ve efkârları ve ebedî beka ve saadet-i ebediyeyi ve Cenneti gayet ciddî isteyen himmetleri ve istidadları ve hadsiz makasıda ve metâlîbe müteveccih fakr ve ihtiyacatları ve zaaf ve acziyle beraber, hücuma maruz kaldıkları hadsiz musibet ve a'dâlarıyla beraber, gayet kısa bir ömür, gayet dağdağalı bir hayat, gayet perişan bir maişet içinde, kalbe en elîm ve en müthiş hâlet olan mütemâdi zeval ve firak belâsı içinde, ehl-i gaflet için zulümat-ı ebedî kapısı suretinde görülen kabre ve mezaristana bakıyorlar, birer birer ve taife taife o zulümat kuyusuna atılıyorlar."(1)

İnsan ve fitratı ahiret hayatı için dizayn edilmiştir. Yani insanın mahiyetine konulan bütün duygu ve kabiliyetlerin yönü ahirete bakıyor. Şayet insan bu duygu ve kabiliyetleri ahirete değil de şu fani ve maddi aleme hasr ederse, bu maddi alemle tatmin olmaz ve azaba düşer. Nasıl ki, ekmek ve peynir yemek için tasarlanmış dişlerimizi ve ağızımızı taş ve demir yemekte kullanırsak o diş ve ağza zulmetmiş ve azap etmiş oluruz. Aynı şekilde ahirete bakan ve ahiret için tasarlanan duygu ve kabiliyetlerimizi de bu dünyanın kir ve paslarında kullanırsak, bu duygu ve kabiliyetlerimize zulüm ve azap etmiş oluruz.

Ahiret hayatı ve ahirete iman esası, insanın bu fitrat ve kabiliyetlerine tam mukabil geldiği için, insan ancak ahirete iman etmekle bu karanlık ve acıklı azaptan kendini kurtarabilir. Yoksa Allah'ı ve ahireti inkar eden bir adamın hayatı, dünyanın sıkıntılı ve musibetli hayatının da yardımı ile zindana ve azap yumağına dönüşür.

Mesela, çok sevdiği yavrusu feci bir şekilde can veren bir adama, en güzel teselli o yavrunun yokluğa ve hiçliğe gitmeyip, cennette güzel ve ebedi bir hayat sürdüğünü söylemekten daha tesirli ve daha güzel ne olabilir. Onun coşmuş şefkatini ahiret inancından başka hangi fikir ya da ideoloji teskin edebilir. İşte ahirete göre

programlanmış hissiyatlar, ancak ahiret ile teskin ve tatmin olurlar, denilmek isteniyor.

(1) bk. [Mektubat, Yirmi Dokuzuncu Mektup, Beşinci Risale](#)